

Obsah

	str.
PŘEDMLUVA.....	3
1. CHEMIE – OBSAH A ROZDĚLENÍ.....	4
2. OBECNÁ CHEMIE.....	4
2.1 ZÁKLADNÍ POJMY.....	4
2.2 STAVBA ATOMU.....	7
2.2.1 Jádro atomu.....	7
2.2.2 Elektronový obal.....	9
2.2.2.1 Kvantově mechanický model atomu.....	9
2.3 VAZBY	13
2.3.1 Chemické vazby.....	14
2.3.1.1 Parametry chemické vazby.....	17
2.3.1.2 Mezimolekulové přitažlivé síly.....	17
2.4 SKUPENSKÉ STAVY LÁTEK.....	17
2.4.1 Plynné skupenství.....	19
2.4.1.1 Zákony ideálních plynů.....	19
2.4.1.2 Reálné plyny.....	20
2.4.2 Kapalné skupenství.....	21
2.4.3 Tuhé skupenství.....	21
2.5 DISPERZNÍ SOUSTAVY.....	23
2.5.1 Roztoky.....	23
2.6 CHEMICKÁ REAKCE.....	25
2.6.1 Klasifikace chemických reakcí.....	25
2.7 TERMOCHEMIE.....	27
2.7.1 Vnitřní energie soustavy.....	27
2.7.2 Reakční teplo.....	28
2.7.3 Termochemické zákony.....	29
2.7.4 Výpočty reakčního tepla.....	29
2.8 KINETIKA CHEMICKÝCH REAKCÍ.....	30
2.8.1 Reakční rychlosť.....	30
2.8.2 Faktory ovlivňujúci rychlosť chemické reakcie.....	31
2.9 CHEMICKÁ ROVNOVÁHA.....	33
2.9.1 Rovnovážná konstanta reakcie.....	33
2.9.2 Ovlivňování rovnovážného složení soustavy.....	35

2.10 ELEKTROLYTICKÁ DISOCIAČNÍ REAKCE.....	35
2.10.1 Protolytické reakce.....	36
2.11 OXIDAČNĚ – REDUKČNÍ REAKCE.....	38
2.11.1 Standardní elektrodový potenciál.....	39
2.11.2 Elektrochemická řada napětí kovů.....	40
2.11.3 Elektrochemické procesy.....	41
2.11.3.1 Galvanické články.....	41
2.11.3.2 Elektrolýza.....	43
2.12 PERIODICKÁ SOUSTAVA PRVKŮ.....	44
2.12.1 Obecné zákonitosti v periodickém systému.....	46
3. SYSTEMATICKÁ ANORGANICKÁ CHEMIE.....	48
3.1 ZÁKLADNÍ PRVKY (VODÍK, KYSLÍK)......	48
3.1.1 Vodík.....	48
3.1.2 Kyslík.....	50
3.1.3 Voda.....	52
3.1.3.1 Technologie vody.....	54
3.1.4 Vzduch.....	55
3.2 PRVKY S.....	55
3.2.1 Prvky s ¹ (I. skupina, alkalicke kovy).....	55
3.2.1.1 Sodík Na.....	56
3.2.1.2 Draslík K.....	57
3.2.2 Prvky s ² (II. skupina).....	58
3.2.2.1 Hořčík Mg.....	58
3.2.2.2 Vápník Ca.....	59
3.3 PRVKY P.....	61
3.3.1 Prvky p ¹ (III. skupina).....	61
3.3.1.1 Bor B.....	61
3.3.1.2 Hliník Al.....	62
3.3.2 Prvky p ² (IV. skupina).....	64
3.3.2.1 Uhlík C.....	65
3.3.2.2 Křemík Si.....	68
3.3.2.3 Cín Sn.....	70
3.3.2.4 Olovo Pb.....	71
3.3.3 Prvky p ³ (V. skupina).....	72
3.3.3.1 Dusík N.....	72
3.3.3.2 Fosfor P.....	75
3.3.4 Prvky p ⁴ (VI. skupina, chalkogeny).....	77
3.3.4.1 Síra S.....	78
3.3.5 Prvky p ⁵ (VII. skupina, halogeny).....	82
3.3.6 Prvky p ⁶ (VIII. skupina, vzácné plyny).....	85
3.4 CHEMIE D PRVKŮ.....	86
3.4.1 Prvky d ¹ – 3. skupina.....	88

3.4.2 Prvky d ² – 4. skupina.....	88
3.4.2.1 Titan Ti.....	89
3.4.3 Prvky d ³ – 5. skupina.....	89
3.4.3.1 Vanad V.....	90
3.4.4 Prvky d ⁴ – 6. skupina.....	90
3.4.4.1 Chrom Cr.....	91
3.4.5 Prvky d ⁵ – 7. skupina.....	91
3.4.5.1 Mangan Mn.....	91
3.4.6 Prvky d ⁶ – 8. skupina.....	92
3.4.6.1 Železo Fe.....	92
3.4.7 Prvky d ⁷ – 9. skupina.....	93
3.4.7.1 Kobalt Co.....	94
3.4.8 Prvky d ⁸ – 10. skupina.....	94
3.4.8.1 Nikl Ni.....	95
3.4.8.2 Palladium Pd a platina Pt.....	95
3.4.9 Prvky d ⁹ – 11. skupina.....	96
3.4.9.1 Měď Cu.....	96
3.4.9.2 Stříbro Ag.....	98
3.4.9.3 Zlato Au.....	98
3.4.10 Prvky d ¹⁰ – 12. skupina.....	99
3.4.10.1 Zinek Zn.....	99
3.4.10.2 Kadmium Cd.....	100
3.4.10.3 Rtut' Hg.....	100
3.5 PRVKY F – LANTHANIDY A AKTINIDY.....	101
3.5.1 Lanthanidy.....	101
3.5.2 Aktinidy.....	102
3.5.2.1 Uran U.....	102
4. ORGANICKÁ CHEMIE.....	103
4.1 PŘEDMĚT A ZÁKLADNÍ POJMY ORGANICKÉ CHEMIE.....	103
4.2 ZÁKLADY ORGANICKÉHO NÁZVOSLOVÍ.....	104
4.3 ZÁKLADNÍ TYPY ORGANICKÝCH REAKCÍ.....	105
4.4 ROZDĚLENÍ ORGANICKÝCH SLOUČENIN.....	106
4.4.1 Rozdělení uhlovodíků.....	106
4.5 PŘEHLED ACYKLICKÝCH UHLOVODÍKŮ.....	107
4.5.1 Alkanы.....	107
4.5.1.1 Nejvýznamnější alkany.....	108
4.5.2 Alkeny (olefiny).....	108
4.5.2.1 Nejvýznamnější alkeny.....	109
4.5.3 Alkadieny.....	111
4.5.3.1 Nejvýznamnější alkadieny.....	111
4.5.4 Alkiny (acetyleny).....	111
4.5.4.1 Nejvýznamnější alkiny.....	112

4.6 ALICYKLICKÉ UHLOVODÍKY	113
4.6.1 Cykloalkany (nafteny)	113
4.6.2 Nenasycené alicyklické uhlovodíky	114
4.7 AROMATICKÉ UHLOVODÍKY (ARENY)	115
4.7.1 Monocyklické areny	116
4.7.1.1 Nejdůležitější monocyklické areny	116
4.7.2 Polycyklické areny	117
4.7.2.1 Nejdůležitější polycyklické areny	118
4.8 DERIVÁTY UHLOVODÍKŮ	118
4.8.1 Halogenderiváty	119
4.8.1.1 Nejdůležitější halogenderiváty	119
4.8.2 Dusíkaté deriváty uhlovodíků	120
4.8.2.1 Nitrosloučeniny	120
4.8.2.2 Nejdůležitější nitrosloučeniny	120
4.8.2.3 Aminy	121
4.8.2.4 Nejdůležitější aminy	121
4.8.3 Kyslikaté deriváty uhlovodíků	121
4.8.3.1 Hydroxysloučeniny	122
4.8.3.2 Alkoholy	122
4.8.3.3 Nejdůležitější alkoholy	123
4.8.3.4 Fenoly	124
4.8.3.5 Nejdůležitější fenoly	124
4.8.3.6 Karbonylové sloučeniny	125
4.8.3.7 Aldehydy	126
4.8.3.8 Nejdůležitější aldehydy	126
4.8.3.9 Ketony	127
4.8.3.10 Nejdůležitější ketony	128
4.8.3.11 Karboxylové kyseliny	128
4.8.3.12 Nejdůležitější nenasycené monokarboxylové kyseliny	130
4.8.3.13 Nejdůležitější nenasycené monokarboxylové kyseliny	130
4.8.3.14 Nejdůležitější nasyčené dikarboxylové kyseliny	130
4.8.3.15 Nejdůležitější aromatické kyseliny a jejich deriváty	131
4.8.4 Deriváty obsahující síru a kyslík	131
4.8.4.1 Sulfonové kyseliny	131
5. VYBRANÉ KAPITOLY Z CHEMICKÉ TECHNOLOGIE	133
5.1 TECHNOLOGIE KOVŮ	133
5.1.1 Obecné vlastnosti kovů	133
5.1.2 Koroze kovů	134
5.1.2.1 Chemická koroze	135
5.1.2.2 Elektrochemická koroze kovů	135
5.1.2.3 Ochrana kovů proti korozi	136
5.1.3 Výskyt, výroba a rafinace kovů	136
5.1.3.1 Výroba surového železa a oceli	138

5.2 TECHNOLOGIE PALIV.....	141
5.2.1 Ropa.....	142
5.2.1.1 Benziny.....	142
5.2.2 Uhlí.....	143
5.3 MAKROMOLEKULÁRNÍ LÁTKY.....	143
5.3.1 Přehled významných syntetických makromolekulárních látek.....	144
5.3.1.1 Látky vyráběné polymerací.....	144
5.3.1.2 Plasty vyráběné polykondenzací.....	146

